

PÅ KANTEN AV STUPET: Venezuela er inne i en tung økonomisk krise. Under en demonstrasjon i Caracas, løfter opposisjonsleder Henrique Capriles knyttneven i protest mot president Nicolas Maduros vanstyre.

FOTO: FERNANDO LLANO, AP

CMI-forsker Aslak Orre frykter det meste kan gå galt i Venezuela.

– Av med de ideologiske skylappene

– Barsedødeligheten i Venezuela er nå høyere enn i Syria, og nøden og mangelen på vanlige varer og tjenester er stor. Hva i all verden har gått galt?

– Kort sagt har Venezuela lidd under oljestatens ressursforbannelse. Det vil si, styresettet har vært basert på fordeling av oljerikdommen til politiske tilhengere (klientelisme). Historisk har fordelingen vært urettferdig, korrumpert og sløskaktig. Avdøde president Hugo Chávez forsøkte angivelig å gjøre fordelingen mindre urettferdig, men endte opp med å gjøre den mye mer sløskaktig og nesten ufattelig korrumpert. Akkurat som i nabolandene opplevde også fattige i Venezuela forbedringer i Chavez' glansdager på 2000-tallet, da oljepengene fløt. Alle har det nå langt verre enn for få år siden. Regjeringen skylder på fienders «økonomiske krigføring» mot Venezuela, noe jeg ikke finner troverdig.

– Hva er den viktigste grunnen til den katastrofale situasjonen vi ser nå?

– Kollapsen vi i dag er vitne til, bunner i regimets egne politiske valg: Forsøkene på å styre økonomien ved å kommandere priser på varer og valuta, ekspropriasjoner som kvalte lokal produksjon, gigantlån i utlandet langt over evne, og manglende korrupsjonskontroll. Venezuelas oljeselskap drives ikke profesjonelt, med det resultat at oljeproduksjonen faller dramatisk. I Chavez' 20 år lange karriere i venezuelansk politikk maket han også å polarisere landet så til de grader at det nå synes nesten umulig å finne en felles plattform for samarbeid.

– Hvordan vil du karakterisere dagens regime?

– Landet styres nå av en klikk med en historisk upopulær president. De regjerer ved hjelp av sitt monopol på bruken av

oljedollarene, og kontrollen over de militære og paramilitære sikkerhetsstyrkene. Regimet har skapt en ny elite, ofte kalt «boliburguesia» (etter nasjonalhelten Simón Bolívar). Både folk på venstre- og høyresiden i Norge og andre steder skaper forvirring ved å diskutere som om dette dreier seg om en sosialistisk stat. Makthaverne styrer en oljestat i krise, som fører en politikk for akutt overlevelse, og følger tilsynelatende ingen plan – verken sosialistisk eller noe annet.

– President Nicolás Maduro tok over etter den karismatiske Hugo Chávez i 2013. Hvordan vil du karakterisere ham?

– Maduro kom til makten uten å være forberedt, for hele regimet var bygget opp rundt karismaen til Chavez. Alt dreide seg til slutt om ham. Med halvert oljepris fikk Maduro en umulig oppgave i å opprettholde Chavez' «gavmildhet». I historiebøkene vil han bli sett på som en trist figur.

– Hvordan er tilstanden for ytringsfriheten i Venezuela nå?

– Internett og sosiale medier er det viktigste verktøyet for kritisk ytring i Venezuela. Det finnes fortsatt uavhengig presse og etermedier, men de er under sterkt press, og regimet har gradvis fjernet kritikk i mange år.

– Om situasjonen på den politiske høyresiden: Har Venezuela en fungerende og troverdig opposisjon?

– Opposisjonen består av mange partier, og de er uenige om mye. De er for tiden samlet i en allianse (MUD), hvor man definerer seg som alt fra venstreside, sosialdemokrater, kristne og liberale. Opposisjonen har derfor ikke noe tydelig program, ut over det å «gjenopprette demokratiet». I dagens Venezuela er det

INTERVJUET

Aslak Orre; seniorforsker ved CMI

- Venezuela har 30 millioner innbyggere.
- President: Nicolás Maduro (PSUV). Avhengig av inntekter fra oljeproduksjon.
- Landet er i resesjon, og økonomien er ventet å krympe åtte prosent i år. Inflasjonen vil overgå 480 prosent.
- Preget av politisk og sosial uro. I september erklærte den regjeringskontrollerte Høyesterett at parlamentet er ugyldig og maktesløst.
- Landet styres for tiden etter presidentens dekreter.

Regimet er nå trengt opp i et hjørne. De leder landet inn i det totale økonomiske kaos, og samtidig er de politisk upopulære i størstedelen av befolkningen.

dødfødt å forsøke å selge inn et åpenbart høyrevridd eller nyliberalistisk program.

– Venezuela er et sterkt splittet land. Noe som også gjør seg gjeldende i den politiske debatten her hjemme. Hvordan kan deler av den norske venstresiden forsvare Maduro-regimet?

– Jeg antar de mener det er viktig å forklare at kollapsen i Venezuela ikke skyldes Hugo Chávez eller hans «sosialisme

i det 21. århundre», men at den har blitt sabotert. Det er ikke lett å innrømme at en ideologisk ledestjerne har falt.

– Også nordmenn debatterer Venezuela med raseri og høy temperatur. Hva er det med Venezuela som engasjerer så sterkt her hjemme?

– For «chavistaene» i Norge er det vanskelig å innrømme at det politiske prosjektet de både rød- og grønnmalte er feilslått, og de blir aggressive når argumentene svikter. Motstanderne, og venezuelanere flest som jeg kjenner, er oppbrakte fordi forsvarerne ikke selv lever i konsekvensene av politikken som blir ført av Maduro.

– Hva mener du er de største feilene regimets støttespillere her hjemme gjør?

– At de ikke tar av seg de ideologiske skylappene, sånn at de kan se klarere. Forsvaret for vanstyret i Caracas har historiske paralleller. Det er dessverre ikke første gangen deler av venstresiden mister troverdigheten av sitt forsvar for autoritære regimer.

– Situasjonen i Venezuela er foruroligende. Hvordan kan dette ende?

– Regimet er nå trengt opp i et hjørne. De leder landet inn i det totale økonomiske kaos, og samtidig er de politisk upopulære i størstedelen av befolkningen. Istedenfor å søke kompromiss og samarbeid, reagerer de med å hetse motstandere og øke polariseringen. De finner opp nye lover eller tilsidesetter dem nærmest på innskyttelse, blokkerer institusjonelle løsninger på konflikt, og slår ned motstand med statens voldsapparat. Alt dette leder mot mer ustabilitet, og det blir sannsynligvis verre før ting stabiliseres. Dette kan selvfølgelig også enda i mye vold og en enda større humanitær katastrofe.

FRODE BJERKESTRAND